

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема

„Интерактивна среда за инженерно-технически специалности и чуждоезиково обучение (английски език)”

за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР“

по научна специалност 1.3. Педагогика на обучението (Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини)

Докторант: Таня Василева Панчева

Научен ръководител: доц. д-р Сеня Терзиева

Рецензент: проф. д-р Марияна Илиева

1. Биографични данни: Докторантката на самостоятелна подготовка Таня Василева Панчева е родена през 1960 г. в гр. София. Завършва специалност Английска филология през 1983 г. в Ярославски педагогически университет – Русия.

26 годишният трудов стаж на Таня Панчева изцяло е в системата на образованието. Професионалният ѝ път започва през 1988 г. като учител по английски език в 68 СОУ „Акад. Н. Обрешков” в гр. София, където работи 7 години, а от 1995 г. в продължение на 19 години и до момента е преподавател и ст. преподавател по английски език в катедра Чужди езици и Педагогика в ЛТУ.

Зачислена е като докторант на самостоятелна подготовка при секция ХОКО към ХТМУ по научната специалност 1.3. Педагогика на обучението (Методика на обучението) с научен ръководител доц. д-р Сеня Терзиева на 1 юли 2013 г. със заповед на зам. Ректора по научни дейности в съответствие с решение на съвета на ДХН, Протокол № 7 от заседанието му от 01.07.2013 г.

Всички изпити от учебния план по дисциплините от научната специалност, широкопрофилната и специализиращата подготовка докторантката полага с отлични оценки.

В съответствие с чл. 13. (1) от Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ХТМУ на 18 март 2014 г. се провежда предварително обсъждане, на което докторантката Таня Панчева представя основните резултати от дисертацията си пред разширен СС на секция ХОКО. Съветът взема решение, че докторантката има готовност за защита пред научно жури.

Таня Панчева е отчислена като докторант на самостоятелна подготовка с право на защита пред научно жури със заповед на зам. Ректора по научни дейности на ХТМУ, считано от 13 март 2014 г.

За защитата пред научното жури и в определените срокове Таня Панчева представя всички необходими документи и материали, съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на този

закон и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ХТМУ.

2. Характеристика на научните интереси: В тематично отношение научните интереси на Тания Панчева имат ясно очертан фокус и това са методическите въпроси на специализираното чуждоезиково обучение (в частност по английски език) в инженерни специалности. Две характеристики се открояват по отношение на подхода в научните изследвания на дисертантката: първата се отнася до обстоятелството, че теоретичните изследвания много често достигат до учебен продукт, каквито са учебници и учебни помагала, ръководства и наръчници, речници и системи, модели и др. Втората показва устойчив синтез между изследване на иновативни тенденции в инженерната област от една страна и дидактико-методическата – от друга страна.

3. Преглед на дисертационния труд и анализ на резултатите: Темата на дисертационното изследване е актуална и това се доказва в представения труд по безспорен начин с конкретни статистически данни, анализи, с резултатите от теоретичното и емпиричното изследване, с авторските обобщения и заключения.

Изложението е визуализирано чрез 57 фигури и 6 таблици, и обхваща 242 страници. Структурирано е в:

- 4 глави:
 - Теоретични основи на изследването /интегрират в специфичен контекст, а именно обучението по САЕ в инженерни специалности, дидактико-методически теории за ИКТ в обучението, за интердисциплинността, активността и интерактивността в обучението, за саморегулиране на ученето до равнището на цялостна и адекватна на целите и задачите на дисертационното изследване теоретична база/;
 - Методика на изследването /тя е представена систематично и пълно, разкривайки релевантността на дизайна и инструментариума на изследването с поставените цели и задачи/;
 - Разработване на учебни материали и приложението им в интерактивна среда /представят се: а) технологията на разработване на учебни материали и готови учебни продукти, чието съдържание е конструирано върху основата на учебните планове на специалностите „Инженерна екология и опазване на околната среда”, „Технология на дървесината”, „Инженерен дизайн” и на всички специалности от професионално направление „Химични технологии”; б) обучителният пакет материали по САЕ, който включва: методология, обучителни материали, съдържащи теоретични модули по най-важните области на технологиите от избраните инженерни специалности и терминологичен речник на английски език; ръководство за преподавателя; учебно помагало на основата на казуси; учебни материали, съдържащи тестове върху теоретичните модули; интерактивен мултимедиен продукт за е-обучение на САЕ; достига се до конкретно описание на матрица на учебна работа по САЕ с използване на авторските учебни материали/;
 - Анализ на резултатите за удовлетвореността на студентите от учебната работа в интегрирана среда, включително и от прилагането на контент-анализа и експертните оценки.

- 6 части, включващи:
 - увод, в който се представя и концепцията на дисертационното изследване;
 - заклучение, което разкрива какво доказва дисертационното изследване;
 - приноси на дисертационния труд /описани са 3 научно-приложни и приложни приноси/;
 - литература /посочени са 175 броя, от които 64 на кирилица, предимно от български автори, останалите са на английски език; над 120 от заглавията са публикувани след 2000-та година/;
 - Списък на публикациите по дисертационния труд /те са 4 на брой/ и
 - Приложения /обхващат два въпросника – единият е към студентите, а другият е за експертна оценка на интердисциплинен курс по английски език с прилагане на ИКТ/.

Уводът обосновава актуалността на дисертационната тема, като се позовава на статистически данни, стратегически документи на ЕС и България, на резултати от теоретични и емпирични изследвания и др. Като свързва в единен блок три проблема – подготовката и нуждата от инженерни кадри, чуждоезикова компетентност и потребност от подобряване на качеството на инженерното образование, дисертантката достига до концепция, която представя пет дидактико-методически тези върху основата на очертаните недостатъци в преподаването и ученето в обучението по САЕ.

В първата част на изложението докторантката очертава убедително, ясно и обосновано тематичния фокус на дисертационното изследване - „обучението по специализиран чужд език в инженерно-технически специалности”. Върху тази основа и в съответствие с резултатите от теоретичния анализ по педагогически и методически въпроси на приложението на ИКТ, интердисциплинността, активното и интерактивното обучение за формиране на компоненти на саморегулираното учене е конструирана цялостна, вътрешно хомогенна теоретична база на дисертационното изследване. Тя е преносима за аналогични образователни цели и условия на тези, заложили в това изследване.

Формулираните изводи /по своята структура, коректност и дълбочина/ от теоретичното изследване произтичат закономерно и логично от увода, концепцията и теоретичните основи на дисертационното изследване и представляват надеждно основание за определяне на целите и задачите на изследването. В тази част от изложението докторантката полага основите на използвания в цялата работа подход, а именно: през дидактическите и методическите проблеми и решения на преподаването към проблемите и решенията на ученето и обратно. Т.е. изпълва се изцяло рамката/терена на методическия проект в дисертационното изследване.

Във втората част – Методика на изследването, докторантката представя тристепенен модел на технологията и дизайна на изследването, като разкрива компетентност, дълбочина и размах на представянето ѝ, сравними с добрите еталони на научна ерудиция. Използваните изследователски и дидактически методи – контент-анализ, анкета, метод на експертните оценки, изложение, дискусия, синектика/инвентика,

демонстрация, дидактически казуси, игрови методи и др., са адекватни на поставените цел и задачи на дисертационното изследване, както и на интегративния характер на дисертационния проблем.

Третата част е посветена на Разработването на учебните материали и прилагането им в интерактивна среда. Тук, от общопедагогически и дидактически позиции, бих подчертала, че г-жа Панчева представя образци на учебни помагала, които могат да се ползват като устойчив иновативен модел на чуждоезиково обучение в рамките на хипермедийните програми за обучение в различни образователни степени и училища.

В четвъртата част се представят резултатите от прилагането на експертната оценка и контент анализа на учебното съдържание на технологични дисциплини за целите на интердисциплинното конструиране на съдържанието на обучението по САЕ. Обсъждат се много детайлно резултатите от изследването на удовлетвореността на студентите от учебната работа с разработените от докторантката учебни помагала в интегрирана среда. Оценка на анкетираните за съответствието на изучавания материал по САЕ с предметната област, за качеството на текстовете и терминологичния речник, за ефективността на интеракцията и качеството на средата за активизиране на ученето са напълно положителни – процентът на посочващите висока степен на удовлетвореност е над 80% за всички въпроси. Тези резултати, както и резултатите от експертните оценки и от контент-анализите са реалният и най-съществен индикатор за успешно постигнати цели и задачи на дисертационното изследване.

В заключението докторантката представя в синтезиран вид какво доказва дисертационното изследване. Това са пет тематични направления, в които са и основните приноси на докторантката.

4. Оценка на съответствието между автореферата и дисертационния

труд: Авторефератът има идентична структура с тази на дисертационния труд, с акцент върху концептуални моменти, резултати, обобщения, изводи. Той съдържа цели и задачи, използвани методи, получени основни резултати, изводи, заключения и списък на публикациите по дисертацията. Т.е. спазени са всички изисквания на чл. 11, ал. 5 от Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ХТМУ.

5. Характеристика и оценка на приносите в дисертационния труд: Посочени са три приноса, но първият съдържа обективно два приноса. Първият е теоретичен и се заключава в разработване на цялостна теоретична база със специфичен интегративен фокус - „обучение по специализиран чужд език в инженерно-технически специалности”. Тази теоретична база обобщава и систематизира резултатите от теоретичния анализ по педагогически и методически въпроси на приложението на ИКТ, интердисциплинността, активното и интерактивното обучение за формиране на компоненти на саморегулираното учене в специфичен контекст. Преносима е за аналогични образователни цели.

Като отделен втори принос, записан в рамките на първия, определям дефинираната методическа рамка за изграждане на устойчив иновативен модел на чуждоезиково обучение за специфични употреби в рамките на хипермедийните програми за обучение

върху основата на резултати от изследвани взаимовръзки между хипермедийното нелинейно обучение и индивидуалните когнитивни стилове, като са използвани специфичните характеристики на ИКТ приложения. Отделям този принос като самостоятелен, тъй като за постигането му са нужни различни по съдържание и технология изследователски стъпки и резултати, в сравнение с тези, чрез които е постигнат първия принос. Моделът има научно-приложен характер.

Следващите приноси формално имат по-подчертан приложен характер. Това са разработените дизайн на интердисциплинно обучение и иновативни авторски дидактически материали за авторския дизайн по САЕ в интерактивна среда. Определям ги като функциониращи образци/модели, основани на своя специфична теория и ги определям като научно-приложни приноси.

Приемам приносите така както са дефинирани в дисертационния труд и в автореферата и ги оценявам като значими, напълно достатъчни и достойни за присъждане на образователната и научна степен ДОКТОР на Таня Василева Панчева.

6. Мнение за публикациите на дисертанта по темата на дисертационния труд: Четирите публикации на докторантката съвпадат с тематичната ориентация на дисертационния труд – посветени са на нтердисциплинността, ИКТ и интерактивната среда в обучението по САЕ. Публикувани са в най-авторитетни издания в областта университетската педагогика и Методиката на обучението в инженерно-технически специалности.

7. Критични бележки и коментари

Дисертационното изследване е едно балансирано между теорията и практиката успешно търсене на методически решения на един интердисциплинен проблем в интерактивна среда. То е целенасочено, системно и научно издържано изследване, компетентно планирано, проведено и обсъдено, полезно за педагогическата теория и практика във всичките му етапи и разреди, с възможности за следващо развитие. Постигнатите резултати са значими.

8. Лични впечатления за дисертанта: Таня Панчева притежава висок преподавателски и изследователски потенциал – гради го и го развива в продължение на 26 години труд в системата на образованието. Днес тя се представя като един компетентен, авторитетен, с богат педагогически и изследователски опит, с висок морал, деен и уважаван академичен преподавател и изследовател.

9. Заключение: В заключение и в най-синтезиран вид определям представеният ми за рецензиране дисертационен труд като безспорен успех при изследването и решаването на един актуален и сложен в дидактико-методическо и технологично отношение проблем. В съответствие с оценките, които представям в отделните раздели на рецензията, и преди всичко на приносите, както и върху основата на очакванията ми за бъдещото ѝ развитие в науката, предлагам научното жури да присъди на Таня Василева Панчева образователната и научна степен ДОКТОР.

10.04.2014 г.

Рецензент:

проф. д-р Марияна Илиева